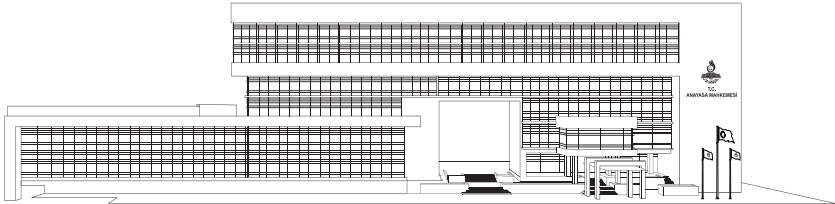




Bireysel Başvuruya Dair **SIK SORULAN SORULAR**

İçtüzük Değişiklikleri İşlenmiş Metin





TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

©Anayasa Mahkemesi Yayınları

ISBN : 978-605-2378-18-2

BİREYSEL BAŞVURUYA DAİR SIK SORULAN SORULAR

Hazırlayanlar:

Yunus Emre YILMAZOĞLU
İsmail Emrah PERDECİOĞLU
Özcan ALTAY
Dr. Hilmi Can TURAN

Anayasa Mahkemesinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

İletişim ve İstem Adresi

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Ahlatlıbel Mahallesi
İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / Ankara
Telefon : (312) 463 73 00
Faks : (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt

Epa-Mat Basım Yay. Prom. San. Tic. Ltd. Şti.
Ağaçişleri Sanayi Sitesi 1357. Sok. No:41
Yenimahalle/ANKARA
Telefon : 0312 394 48 63-64
Faks : 0312 394 48 65
www.epamat.com.tr
epamat@hotmail.com

Baskı Tarihleri:

1. Baskı Temmuz, 2018
2. Baskı Ocak, 2019



1. Bireysel başvuru nedir?	6
2. Bireysel başvuru nasıl yapılır?	6
2.1. Bireysel başvuru formu nereden temin edilebilir?.....	6
2.2. Başvuru formu hangi bilgileri içermelidir?.....	6
2.3. Başvuru formuna hangi belgelerin eklenmesi gerekir?	8
2.4. Başvuruda bulunulmasından sonra başvuru formundaki bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda ne yapılmalıdır?	9
2.5. Başvuru formuna eklenmesi zorunlu belgelerin asılları yerine onaylı suretleri sunulabilir mi?	9
2.6. Bireysel başvuru yapmak için nereye müracaat edilebilir?.....	9
2.7. Bireysel başvurunun bizzat yapılması zorunlu mudur?	9
2.8. Bireysel başvuruda bulunmak için avukat tutmak zorunlu mudur?...9	
2.9. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep etme hakkı var mıdır?	9
2.10. Bireysel başvuru harca tabi midir?	10
2.11. Bireysel başvuru harcını ödeme gücünün bulunmaması hâlinde adli yardımdan yararlanmak için ne yapılmalıdır?.....	10
2.12. Başvuru formunun teslim edilebileceği yerler hangi işlemleri yapar?	10
2.13. Başvurunun durumu hakkında bilgilendirme yapılmakta mıdır?...10	
2.14. Bireysel başvuru formunda ya da eklerinde eksiklik bulunması hâlinde başvuru reddedilir mi?	11
2.15. Bireysel başvuru yapıldığında başvuruya konu kamu gücü işleminin infazı ya da icrası durur mu?	11



İÇİNDEKİLER

- 2.16. Başvuru ne zaman karara bağlanır, inceleme için belirli bir süre var mıdır?.....11
- 2.17. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvurudan vazgeçilebilir mi?... 11
- 2.18. Anayasa Mahkemesi ile yazışma usulü nasıldır? 12
3. Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartları nelerdir? 12
- 3.1. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi nedir? 12
- 3.2. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin kişi bakımından yetkisi nedir? 12
- 3.3. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin yer bakımından yetkisi nedir? 12
- 3.4. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi nedir? 13
- 3.5. Bireysel başvuru ne kadar süre içinde yapılmalıdır? 13
- 3.5.1. Haklı mazeret bireysel başvuru süresini uzatır mı? 13
- 3.5.2. Adli tatilde süreler işlemeye devam eder mi? 13
- 3.6. İdari ve yargısal başvuru yollarını tüketmek ne anlama gelir? ..14
- 3.7. Hangi hâllerde başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verilir? 14
- 3.8. Anayasal önem kriteri nasıl uygulanmaktadır? 14
4. Mükerrer bireysel başvuru yapıldığı tespit edilirse ne şekilde karar verilir? 14
5. Hangi hâllerde bireysel başvuru hakkı kötüye kullanılmış olur? 15
6. Hangi hâllerde başvurunun düşmesine karar verilir? 15
7. Bireysel başvuru Anayasa Mahkemesinin hangi organları tarafından incelenmektedir? 15



7.1. Komisyonların görevi ve yetkisi nedir?.....	15
7.2. Bölümlerin görevi ve yetkisi nedir?	16
7.3. Genel Kurulun görevi ve yetkisi nedir?.....	16
8. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemesinde hangi yollarla bilgi ve belge edinebilir?.....	17
8.1. Bireysel başvuru incelemesinde duruşma yapılması, tanık ve uzman dinlenmesi ve keşif yapılması mümkün müdür?.....	17
9. Esas incelemesi sonucunda bir temel hakkın ihlal edildiği tespit edildiğinde Anayasa Mahkemesi hangi kararları alabilir?	18
10. Bireysel başvuru incelemesinde verilen kararlar kesin midir?	18
11. Bireysel başvuru kararları kimlere tebliğ edilir ve nerede yayımlanır?	18
12. Bireysel başvuru kararları hakkında hükmün tavzihi ve maddi hataların düzeltilmesi talep edilebilir mi?.....	19
13. Bireysel başvuru sürecinde tedbir kararı verilebilir mi?.....	19
13.1. Esas incelemesi aşamasından önce hangi yöntemle tedbir kararı verilebilir?.....	19
13.2. Sınır dışı işlemlerine karşı yapılan başvurularda ciddi tehlikenin varlığı nasıl tespit edilir?	20
13.3. Ceza infaz kurumunda veya geri gönderme merkezinde sağlık durumu dikkate alınmaksızın tutulma iddiasıyla yapılan başvurularda ciddi tehlikenin varlığı nasıl tespit edilir?.....	20



1. Bireysel başvuru nedir?

Bireysel başvuru, herkesin Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla başvurabileceği bir hak arama yoludur.

2. Bireysel başvuru nasıl yapılır?

Bireysel başvuru, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde (İçtüzük) belirtilen şartlara uygun biçimde ve bireysel başvuru formu kullanılarak resmî dilde yapılır.

2.1. Bireysel başvuru formu nereden temin edilebilir?

6/11/2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan İçtüzük değişikliğiyle bireysel başvuru formu yenilenmiştir. Başvuru formunun örneği, İçtüzük ekinde (EK-1) bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin internet sitesinde (www.anayasa.gov.tr) yer almaktadır.

2.2. Başvuru formu hangi bilgileri içermelidir?

Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Başvurucunun T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, cinsiyeti, uyruğu, mesleği ve adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

b) Başvurucunun tüzel kişi olması hâlinde; Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası, unvanı, adresi ve tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı ve T.C. kimlik numarası, MERSİS numarasının bulunmaması hâlinde tüzel kişinin vergi numarası veya kayıtlı olduğu sicil ve numarası ile varsa telefon numaraları ve kayıtlı elektronik posta adresi.

c) Başvurunun;

1) Avukat vasıtasıyla yapılması hâlinde; avukatın adı, soyadı, kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.



2) Avukat olmayan kanuni temsilci vasıtasıyla yapılması hâlinde; kanuni temsilcinin T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, uyruğu, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmeline dair olayların tarih sırasına göre özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki güncel ve kişisel haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) İhlal edildiği iddia edilen temel haklar ve bunlara ilişkin açıklamaların birbirleriyle ilişkilendirilerek ayrı ayrı yapılması.

f) Başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların tarih sırasına göre yazılması.

g) Başvuru yollarının tüketildiği veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih.

ğ) Başvuru mazeret nedeniyle süresi içinde yapılamamışsa buna dair açıklamalar.

h) Başvurucunun talepleri.

ı) Başvurucunun Mahkeme önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarası.

i) Varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçeleri.

j) Kısa mesaj (SMS) veya elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapılmasını isteyip istemediği.

k) Başvurucunun veya avukatının ya da kanuni temsilcisinin imzası.

l) Varsa İktüzük'ün 73. maddesi kapsamında maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik tedbir talebi ve bunun gerekçeleri.



2.3. Başvuru formuna hangi belgelerin eklenmesi gerekir?

Başvuru formuna aşağıdaki belgelerin ya da onaylı örneklerinin eklenmesi zorunludur:

a) Kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla takip edilen başvurularda başvurucuyu temsile yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belge.

b) Harcın ödendiğine dair belge.

c) Başvuru bizzat yapılmış ise başvurucunun kimliğini tespiti yarar resmî belgenin onaylı örneği.

ç) Tüzel kişi adına kanuni temsilcinin başvurması hâlinde, başvuru tarihi itibarıyla temsile yetkili olduğunu gösteren resmî belgenin onaylı örneği.

d) Nihai karar ya da işlemi öğrenme tarihini gösteren belge.

e) Başvuruda ileri sürülen hak ihlali iddialarını temellendirecek belgelerin onaylı örnekleri.

f) Tazminat talebi varsa uğranılan zarar ve buna ilişkin belgeler.

g) Olağan ve olağanüstü kanun yolu başvuru dilekçelerinin onaylı örnekleri.

ğ) Başvuru süresinde yapılamamışsa varsa mazereti ispatlayan belgeler.

h) Adli yardım talebi varsa başvurucunun yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeler ile mevzuatta adli yardım talebinde bulunabilmek için öngörülen diğer belgeler.

Başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki belgeleri herhangi bir nedenle sunamaması hâlinde bunun gerekçelerini belirterek varsa buna ilişkin bilgi ve belgeleri başvuru formuna ekler. Mahkeme, mazereti kabul etmesi hâlinde ve gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.



2.4. Başvuruda bulunulmasından sonra başvuru formundaki bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda ne yapılmalıdır?

Başvurucuların başvuru formunda belirttiği bilgilerde veya başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde Anayasa Mahkemesine bildirimde bulunması zorunludur.

2.5. Başvuru formuna eklenmesi zorunlu belgelerin asılları yerine onaylı suretleri sunulabilir mi?

İçtüzük'ün 59. maddesinde başvuru formuna eklenmesi zorunlu olarak gösterilen belgelerin mevzuat gereği suret çıkarma yetkisi bulunan kişi veya makamlarca onaylı örnekleri de başvuru formuna eklenebilir.

2.6. Bireysel başvuru yapmak için nereye müracaat edilebilir?

Bireysel başvurular, Anayasa Mahkemesine doğrudan müracaatla ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir.

2.7. Bireysel başvurunun bizzat yapılması zorunlu mudur?

Bireysel başvuru bizzat başvuru, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından yapılabilir. Avukat veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılan başvurularda başvurucuyu temsile yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belgenin başvuru formuna eklenmesi zorunludur.

2.8. Bireysel başvuruda bulunmak için avukat tutmak zorunlu mudur?

Bireysel başvuruda bulunulurken ya da başvurunun incelenme sürecinde avukat tutmak zorunlu değildir.

2.9. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep etme hakkı var mıdır?

Başvurucu gerekçesini de belirtmek kaydıyla kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep edebilir.



2.10. Bireysel başvuru harca tabi midir?

Bireysel başvurular harca tabidir. Başvuru formuna harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi zorunludur.

2.11. Bireysel başvuru harcını ödeme gücünün bulunmaması hâlinde adli yardımdan yararlanmak için ne yapılmalıdır?

Başvurucunun adli yardım talebini başvuru formunda açıkça dile getirmesi gerekir. Başvurucu ayrıca, yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeler ile mevzuatta adli yardım talebinde bulunabilmek için öngörülen diğer belgeleri başvuru formuna eklemelidir. Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvurucunun kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması ve aynı zamanda adli yardım talebinin açıkça dayanaksız olmaması gerekmektedir.

2.12. Başvuru formunun teslim edilebileceği yerler hangi işlemleri yapar?

Usulünce hazırlanan başvuru formu, harç tahsil makbuzuyla birlikte teslim edildiğinde başvurucu ya da temsilcisine alındı belgesi verilir ve bu tarih, başvurunun yapıldığı tarih olarak kabul edilir.

Mahkemeler ya da yurt dışı temsilciliklerine teslim edilen başvuru formu ve ekleri gerekli kayıt işlemleri yapıp fiziki ve elektronik ortamda Anayasa Mahkemesine gönderilir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.

2.13. Başvurunun durumu hakkında bilgilendirme yapılmakta mıdır?

Başvurunun kayda alındığı ve başvuru numarası Anayasa Mahkemesince başvurucuya bildirilmektedir. Daha sonra yapılacak yazışmalar, bildirilen bu başvuru numarası üzerinden yürütülür. Başvurunun aşamaları *e-Devlet* sistemi üzerinden takip edilebilir. Anayasa Mahkemesince başvurunun idari yönden reddine, kısmen/



tamamen kabul edilemezliğine ya da esasına ilişkin olarak verilen kararlar başvurucuya tebliğ edilir.

2.14. Bireysel başvuru formunda ya da eklerinde eksiklik bulunması hâlinde başvuru reddedilir mi?

Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir. Tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde başvurunun reddine karar verilir ve bu karar başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

2.15. Bireysel başvuru yapıldığında başvuruya konu kamu gücü işleminin infazı ya da icrası durur mu?

Bireysel başvuru yapılması, kesinleşen kamu gücü işleminin icrası ya da infazını engelleyici bir etki doğurmadığı gibi kamu gücü işleminin icra/infaz edilebilirliği bireysel başvuru incelemesi süresince de devam eder. Bu hususun istisnası, yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu saptanması durumunda Anayasa Mahkemesi tarafından bir tedbir kararı verilmesi hâlidir.

2.16. Başvuru ne zaman karara bağlanır, inceleme için belirli bir süre var mıdır?

Bireysel başvurular, geliş sırasına göre incelenerek karara bağlanır. Ancak Anayasa Mahkemesi, başvuruların konuları itibarıyla önemini ve aciliyetini gözönünde bulundurarak tespit ettiği kriterler çerçevesinde farklı bir inceleme sıralaması belirleyebilir.

2.17. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvurudan vazgeçilebilir mi?

Bireysel başvuruda bulunulduktan sonra başvurudan feragat edilebilir. Başvurudan feragat edilmesi hâlinde düşme kararı verilebilir.



2.18. Anayasa Mahkemesi ile yazışma usulü nasıldır?

Başvurucu, Anayasa Mahkemesi ile yazışmalarını İchtüzük'te belirlenen bireysel başvuru usulünü izleyerek yapmak zorundadır.

Başvurulara ilişkin bilgi, belge ve diğer her türlü talebin yazılı olarak yapılması gerekir. Duruşma, tanık dinlenmesi veya keşif esnasında yapılanlar hariç bu usule uyulmaksızın yapılan talepler dikkate alınmaz.

3. Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartları nelerdir?

3.1. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi nedir?

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemelerinin konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddialarıdır. Ancak yasama işlemleri ve düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan yapılan başvurular ile Anayasa Mahkemesi kararlarıyla Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvuru incelemelerinin kapsamı dışındadır.

3.2. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin kişi bakımından yetkisi nedir?

Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir. Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir. Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

3.3. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin yer bakımından yetkisi nedir?

Anayasa'nın 148. ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle bireysel başvuruda bulunulan kamu gücü faaliyeti, Türkiye Cumhuriyeti devletine ait veya onun adına kullanılmış olmalıdır. Bu anlamda ancak Türkiye Cumhuriyeti devletinin kamu



gücü kullanan organlarına atfedilebilir şekilde gerçekleşmiş temel hak ve özgürlük ihlalleri bireysel başvuru konusu olabilir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin yer bakımından yetkisi, Türkiye Cumhuriyeti devletine ait veya onun adına kullanılmış kamu gücü faaliyetinin etki alanına göre belirlenir.

3.4. Bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi nedir?

Anayasa Mahkemesi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

3.5. Bireysel başvuru ne kadar süre içinde yapılmalıdır?

Bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

Bireysel başvuru yapılırken mevzuata ilişkin yukarıdaki bilgilerle yetinilmemesi, başvuru süresine ilişkin Anayasa Mahkemesinin içtihatlarının dikkate alınması önemle tavsiye edilmektedir. Mahkemenin içtihadına Kararlar Bilgi Bankası'ndan (www.kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/) ulaşılabilir.

3.5.1. Haklı mazeret bireysel başvuru süresini uzatır mı?

Mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde bireysel başvuruda bulunamayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde, mazeretiyle ilgili açıklamalara başvuru formunda yer verip mazeretini ispatlayan belgeleri başvuru formuna ekleyerek Anayasa Mahkemesine başvurabilirler. Anayasa Mahkemesi, öncelikle başvurucunun ve mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul eder veya reddeder.

3.5.2. Adli tatilde süreler işlemeye devam eder mi?

Anayasa Mahkemesi adli tatile tabi değildir. Mahkeme, adli tatil döneminde çalışmaya devam ettiği için başvuru süresi ile verilen diğer süreler işlemeye devam eder.



3.6. İdari ve yargısal başvuru yollarını tüketmek ne anlama gelir?

İdari ve yargısal başvuru yollarını tüketmek; ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi anlamına gelir.

3.7. Hangi hâllerde başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verilir?

Anayasa Mahkemesi, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

Anayasa Mahkemesi şu dört nedenden birinin varlığını saptadığı takdirde başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmaktadır.

a) İhlal iddialarının temellendirilememesi (temellendirilememiş şikâyet)

b) İddiaların salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olması (kanun yolu şikâyeti)

c) Başvurunun karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret olması (karmaşık veya zorlama şikâyet)

d) Temel haklara yönelik bir müdahalenin olmaması veya müdahalenin meşru olduğunun açık olması (bir ihlalin olmadığının açık olduğu şikâyet)

3.8. Anayasal önem kriteri nasıl uygulanmaktadır?

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan, başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

4. Mükerrer bireysel başvuru yapıldığı tespit edilirse ne şekilde karar verilir?

Bir başvuru incelenmekte iken ya da neticelendikten sonra aynı olay, olgu ve ihlal iddialarına dayanılarak yeni bir başvuru yapılması hâlinde



mükerrer başvuru yapılmış olur. Bu hâlde yukarıda anılan usul kuralları gereği bireysel başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine hükmedilir.

5. Hangi hâllerde bireysel başvuru hakkı kötüye kullanılmış olur?

İstismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarda bulunulması hâlinde başvuru hakkını kötüye kullandığı kabul edilir. Bireysel başvuru hakkının açıkça kötüye kullanıldığı tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve ilgili aleyhine -yargılama giderlerinin dışındayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

6. Hangi hâllerde başvurunun düşmesine karar verilir?

Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması, Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi durumlarında düşme kararı verilir.

7. Bireysel başvuru Anayasa Mahkemesinin hangi organları tarafından incelenmektedir?

Anayasa Mahkemesinde bireysel başvurular iki Bölüm, bu bölümlere bağlı Komisyonlar ve Genel Kurul tarafından incelenmektedir.

7.1. Komisyonların görevi ve yetkisi nedir?

Komisyonlar ikişer üyeden oluşur. Kabul edilebilirlik incelemesi Komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oybirliği ile karar verilen başvurular hakkında kabul edilemezlik kararı verilir. Oybirliği sağlanamayan başvurular ise Bölümlere sevk edilir. Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi Bölümler tarafından yapılır.

Komisyonlar; önlerindeki bir başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsam ve sınırlarının belirlenmesi



açısından önem taşıyıp taşımadığının, başvuruçunun önemli bir zarara uğrayıp uğramadığının tespiti ve başvurunun çözümünün bir ilke kararını gerektirmesi veya alınacak kararın Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş başka bir karar ile çelişebilecek nitelikte olması hâllerinde kabul edilebilirlik hususunu karara bağlamadan başvuruyu ilgili Bölüme gönderir. Süresinde yapılmayan, İctüzük'ün 59. ve 60. maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmayan ve tespit edilen eksiklikleri verilen kesin sürelerde tamamlanmayan başvuruların Komisyonlar Başraportörü tarafından idari yönden reddine karar verilir ve bu karar başvuruçuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

Komisyonlar, kabul edilemezlik kararı verilen başvurularda gizlilik taleplerini karara bağlamazlar.

7.2. Bölümlerin görevi ve yetkisi nedir?

Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında altı üyeden oluşur ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır; Komisyonlarca kabul edilebilirliğine karar verilmiş başvuruların esas incelemesini, kabul edilebilirliği hususu karara bağlanmak üzere sevk edilen başvuruların ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesini yapar.

Bölümler, kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığını tespit etmesi ya da bu durumun sonradan ortaya çıkması hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verebilir.

Bölümlerden birinin görülmekte olan bir başvuruya ilişkin olarak vereceği karar, Bölümlerin önceden vermiş olduğu bir kararla çelişirse ya da konunun niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülürse ilgili Bölüm, dosyadan el çekebilir.

Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları Bölümler tarafından giderilir.

7.3. Genel Kurulun görevi ve yetkisi nedir?

Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği Başkanvekilinin başkanlığında Başkan hariç en az on üye ile toplanır.



Genel Kurul bireysel başvurulara ilişkin olarak Bölümlerin kararları arasında oluşmuş veya oluşabilecek farklılıkları gidermek, Bölümlerce Genel Kurula sevk edilen konuları karara bağlamakla görevli ve yetkilidir.

Bölümler arasındaki içtihat farklılıkları Genel Kurul tarafından karara bağlanır.

8. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemesinde hangi yollarla bilgi ve belge edinebilir?

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir; başvuruyla ilgili gerekli gördüğü bilgi, belge ve delilleri ilgililerden ister.

Anayasa Mahkemesi kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırma, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir.

Başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki belgeleri herhangi bir nedenle sunmaması hâlinde bunun gerekçelerini belirtir ve varsa buna ilişkin bilgi ve belgeleri başvuru formuna ekler. Anayasa Mahkemesi mazereti kabul etmesi halinde ve gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

8.1. Bireysel başvuru incelemesinde duruşma yapılması, tanık ve uzman dinlenmesi ve keşif yapılması mümkün müdür?

Bireysel başvuru incelemesinde duruşma yapılması, tanık ve uzman dinlenmesi ve keşif yapılması 6216 sayılı Kanun ile İçtüzük'te öngörülen şartlar altında mümkündür.



9. Esas incelemesi sonucunda bir temel hakkın ihlal edildiği tespit edildiğinde Anayasa Mahkemesi hangi kararları alabilir?

Bireysel başvuru incelemesi sonucunda bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiğinde ayrıca ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

İhlalin bir mahkeme kararından kaynaklandığı tespit edilirse:

a) İhlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. İlgili mahkeme, ihlal kararında açıklanan ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde yeniden yargılama yapar ve mümkünse dosya üzerinden ivedilikle karar verir.

b) Yapılan inceleme sonunda, başvuru sahibinin bir hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı takdirde başvuru sahibi lehine uygun bir tazminata hükmedilebilir.

c) Tazminat miktarının tespitinin, daha ayrıntılı bir incelemeyi gerektirmesi hâlinde, bu konu karara bağlanmaksızın genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir.

10. Bireysel başvuru incelemesinde verilen kararlar kesin midir?

Bireysel başvuru incelemesinde Komisyonlar, Bölümler ve Genel Kurul tarafından verilen kararlar kesindir. Ancak başvurunun süresinde yapılmadığı, 59. ve 60. maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörünce verilen başvurunun idari yönden reddi kararlarına karşı Komisyonlara itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

11. Bireysel başvuru kararları kimlere tebliğ edilir ve nerede yayımlanır?

Kararların imzalı asıl suretleri Anayasa Mahkemesi arşivinde saklanır. Kararların birer örneği başvuru sahibine, Adalet Bakanlığına ve diğer ilgililere tebliğ edilir.



Genel Kurul ve Bölüm kararlarının tümü ile Komisyon kararlarından kabul edilebilirlik açısından ilkesel önem taşıyanları Anayasa Mahkemesinin internet sitesinde yayımlanır.

Genel Kurul ve Bölüm tarafından verilen pilot karar niteliğinde ya da içtihadın ortaya konulması açısından ilkesel önemi haiz kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır.

12. Bireysel başvuru kararları hakkında hükmün tavzihi ve maddi hataların düzeltilmesi talep edilebilir mi?

Mahkemece verilen kararlar hakkında ilgililer, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri çerçevesinde, hükmün tavzihini ve maddi hataların düzeltilmesini talep edebilirler.

13. Bireysel başvuru sürecinde tedbir kararı verilebilir mi?

Başvurucu, varsa İchtüzük’ün 73. maddesi kapsamında maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik tedbir talebine ve bunun gerekçelerine bireysel başvuru formunda yer vermelidir.

Bölümler tarafından esas incelemesi aşamasında, başvurunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşıldığında temel hakların korunması için zorunlu görülen tedbirlere resen veya başvurunun talebi üzerine karar verilebilir.

13.1. Esas incelemesi aşamasından önce hangi yöntemle tedbir kararı verilebilir?

Tedbir kararına başvurulmaması hâlinde başvurunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike ortaya çıkabilir. Bu husus, esas hakkında karar verilmeden önce resen ya da başvurunun talebi üzerine anlaşılabilir. Anılan durumda Komisyonlarca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesi derhâl yapılarak tedbir hususu da karara bağlanmak üzere başvuru, ilgili Bölüme gönderilir. Ciddi bir tehlikenin mevcut olmadığı anlaşıldığında ise ilgili Komisyon tarafından dosyanın Bölüme gönderilmesine yer olmadığına karar verilir.



13.2. Sınır dışı işlemlerine karşı yapılan başvurularda ciddi tehlikenin varlığı nasıl tespit edilir?

Anayasa Mahkemesi; sınır dışı işlemlerine karşı yapılan başvurularda, geri gönderilen ülkenin koşullarını dosyaya sunulan bilgi ve belgelerle sınırlı kalmaksızın ulusal ve uluslararası kuruluşların ve devletlerin düzenlemiş olduğu insan hakları raporlarından da yararlanmak suretiyle resen araştırmaktadır. Bununla birlikte kural olarak menşee ülkede karşılaşılabilecek kişisel risklerin ve buna ilişkin somut bilgilerin başvuruçular tarafından Anayasa Mahkemesine ayrıntılı şekilde sunulması gerekmektedir.

13.3. Ceza infaz kurumunda veya geri gönderme merkezinde sağlık durumu dikkate alınmaksızın tutulma iddiasıyla yapılan başvurularda ciddi tehlikenin varlığı nasıl tespit edilir?

Ceza infaz kurumunda veya geri gönderme merkezinde sağlık durumu dikkate alınmaksızın tutulma iddiasıyla yapılan başvurularda başvuruçunun sağlık hizmetlerine erişim imkânına sahip olup olmadığı ve bu yerlerde tutulmasının yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike oluşturup oluşturmadığı dikkate alınmaktadır.